

Ilkka Leskelä, FM
Helsingin yliopisto, sosiaali- ja taloushistoria
ileskela@gmail.com

Laivaliikenne Turusta Danzigiin 1400-luvun jälkipuolella: laivurit, laivat ja kauppa

Esitelmäni käsittelee Turusta Danzigiin purjehtineita laivoja ja laivureita vuosien 1460 ja 1476 välillä. Danzig oli tähän aikaan koillisen Euroopan nopeasti kasvava kaupan solmukohta. Tältä ajalta on säilynyt seikkaperäinen saapuneiden laivojen tulliluettelo (Palgeld) Danzigin kaupunginarkistossa. Luettelosta käy ilmi laivurin nimi, laivan arvo, laivan tullattu lasti ja lastin omistajat. Oletettavasti kronologisessa järjestyksessä etenevä tulliluettelo antaa osviittaa myös purjehdusajoista ja mahdollisista saattueista.

Tulliluettelon tietojen perusteella hahmottuu turkulaisten laivurien joukko, joka purjehti hyvin erikokoisilla aluksilla Danzigiin. 15 vuoden ajalta tunnetaan noin 80 laivuria, joista suuri osa teki matkan vain kerran, mutta pienempi osa vastasi suurimmasta osasta matkoja. Osa turkulaisista laivureista oli siis selkeästi erikoistunut Danzigin-purjehdukseen. He saattoivat tehdä ajan olosuhteissa pitkän matkan kahdesti tai jopa kolmesti vuodessa. Huomattava osa laivoista on merkitty tulliluetteloon peräkkäin tai lähelle toisiaan, joskus muista pohjoisen Itämeren kaupungeista saapuneiden laivojen kanssa. Tämä viittaa joko kaupan, tuuliolosuhteiden tai turvallisuusnäkökohtien sanelemaan yhteispurjehdukseen.

Laivoista on ilmoitettu vaikeatulkintainen laivan arvo. Varhaisempaan ja seikkaperäisempään tilastomateriaaliin perustuva aiempi tutkimus osoittaa, että laivojen arvo korreloi erittäin vahvasti (yli 90 %) laivojen rahtitilan kanssa. Tätä kautta avautuu mahdollisuus turkulaisten laivojen koon ja jopa alustyyppin arvioimiseen. Turkulaiset purjehtivat Danzigiin ajan olosuhteisiin nähden pienehköillä aluksilla, joita 1500-luvulla kutsuttiin yleisesti kuuteiksi (schute). Joukossa oli paljon tätä pienempiäkin aluksia, mutta myös muutama suurempi.

Turun Danzigin-purjehduksen vertailu Tukholmaan, Tallinnaan, Raumaan ja monitulkintaisempaan ”Finlandiin” (tai Finnische Scheeren) osoittaa, että eri kaupunkien laivurit purjehtivat Danzigiin yleensä aina omasta kotisatamastaan. Kaupungit olivat siis reittien päätepisteitä, eikä esimerkiksi Tukholma ollut Rauman tai Turun laivureiden välietappi matkalla Danzigiin. Pohjoisten kaupunkien Danzigin-purjehduksen ja arvioitujen väestömäärien vertailu osoittaa, että Danzigin-purjehdus ja

siten myös kauppa oli turkulaisille erityisen tärkeää, kun taas Tukholmasta ja Tallinnasta purjehdittiin suhteellisesti ja absoluuttisesti useammin Lyypekkiin.

Laivoissa kuljetetut tuotteet olivat tyypillistä pohjolan vientiä Euroopan keskusalueille: voita, kalaa, nahkoja, vuotia, turkiksia, hylkeenrasvaa ja hiukan tervaakin. Turun seudun erikoisuutena voi mainita hevoset, joista suurin osa merkittiin laivureiden omiin nimiin. Osa turkulaisista laivureista oli siis myös hevoskauppiaita.